

- HIMMELHVÆLVETS - LYSENDE PUNKTER KIG OP!

GÅ UD EN MØRK OG STJERNEKLAR AFTEN OG KIG OP PÅ HIMLEN.
ER DEN IKKE SMUK OG SPÆNDENDE? HER ER NOGET AF DET, DU
KAN SE PÅ STJERNEHIMLEN.

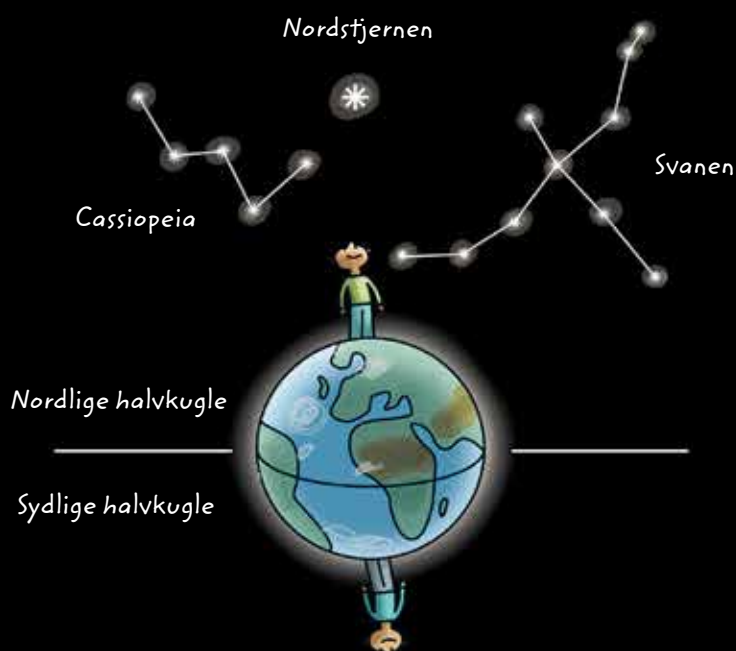
PLANETER

To af de lyseste prikker på himlen er planeterne Venus og Jupiter. Venus skinner så klart, at den kan skabe skygger på Jorden (i virkeligheden skinner Venus slet ikke, den genspejler bare sollyset). Det bedste tidspunkt at se Venus på er normalt lige efter solnedgang. Men på nogle tidspunkter af året skal man i stedet kigge efter den lige inden solopgang. Derfor kaldes Venus både aftenstjernen og morgenstjernen.

Mars er også synlig fra tid til anden. Med en almindelig kikkert kan man se, at den er rødlig. Merkur er lidt svær at få øje på, fordi den er så tæt på Solen.

Saturn kan man sommetider se med det blotte øje. I et lille teleskop (en stjerneikkert) kan man se dens smukke ringe og nogle af Jupiters måner.

Hvor tydeligt man kan se planeterne, afhænger af årstiden, og hvor tæt de er på os. Og fordi Jorden roterer, ser vi dem også forskellige steder på himlen.

STJERNER ÅRET RUNDT

De stjernebilleder, vi i Danmark kan se hele året, er dem, der ligger tættest på Nordstjernen, for eksempel Karlsvognen, Cassiopeia (ligner et W) og Svanen. Andre ser vi kun en del af året, såsom Orion, der hænger lavt på himlen og bedst kan ses om vinteren. Hvis man bor i Australien, ser nattehimmelen helt anderledes ud. Derfra kan man nemlig kun se den sydlige stjernehimlen.

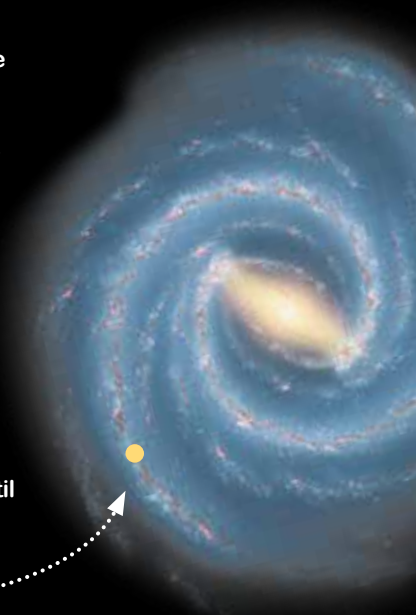
MÆLKEVEJEN

Alle de stjerner, du ser på himlen, tilhører galaksen Mælkevejen (se side 33). Solen er en af Mælkevejens flere hundrede milliarder stjerner.

Når det er stjerneklart, ses Mælkevejen som et lyst bånd på himlen. Mælkevejen har form som en flad skive, og vi ser den som et bånd et sted inde i skiven.

Hvad så med de stjerner, der ser ud, som om de ligger uden for båndet? Jo, nok kan Mælkevejen virke ret flad, men der er stadig omkring 1.000 lysår (se side 24) mellem yderpunkterne fra det sted, hvor vi er. Så der er masser af plads til stjerner i alle retninger.

Her er du

BLIV STJERNEKIGGER

Her er nogle praktiske tips til dig, der vil kigge på stjerner og planeter.

- Vælg en aften med få skyer og god sigtbarhed.
- Tag varmt tøj på og tag gerne noget varmt med at drikke. Selv om sommeren bliver man koldere om natten, end man regner med, når man ikke bevæger sig så meget.
- Find et sted med så lidt gadelys og andet forstyrrende lys som muligt. Helst en bakke med udsigt til en ubrudt horisont.
- Medbring en havestol eller andet at sidde på. Myggespray kan være en god idé om sommeren.
- Brug denne bog eller et andet stjernekort som hjælp til at orientere dig og måske en lommelygte med rødt lys (som ikke forstyrrer dit nattesyn for meget).
- Det tager et stykke tid for øjnene at vænne sig til mørket. Giv ikke op for hurtigt.
- Brug en kikkert, hvis du har en. Helst en stjerneikkert (et teleskop) med stativ, men en almindelig kikkert er bedre end ingenting. Hold den stille ved at støtte albuerne på noget.
- Medbring en tålmodig voksen med lokal kendskab (så I ikke farer vild). Hvis du altså ikke lige har det perfekte stjerne-kiggested hjemme i haven (husk i givet fald at slukke alt lys i huset).

STJERNE ELLER PLANET?

Hvordan ved man, om man kigger på en stjerne eller en planet? Planeter skinner med et mere jævnt lys, mens stjerner normalt blinker. Stjernerne er så langt væk, at de selv i et teleskop ligner små prikker. Og lyset fra dem bliver brudt og hopper i

atmosfæren (se side 54), så det ser ud, som om den enkelte stjerne blinker. Planeterne er meget tættere på os, og i et teleskop ligner de flade skiver. Lyset fra dem kommer altså fra et større område og ses som et mere jævnt lys.

SIRIUS

DEN KLARESTE STJERNE

Sirius er den stjerne, der lyser klarest. Den kaldes også Canis Majoris eller Hundestjernen, og den findes i stjernebilledet Store Hund. Start ved de tre stjerner i Orions bælte, som normalt er lette at finde. Bæltet hælder lidt og ser ud, som om det peger nedad mod Sirius. Bonusviden: De tre stjerner i Orions bælte hedder Alnitak, Alnilam og Mintaka.

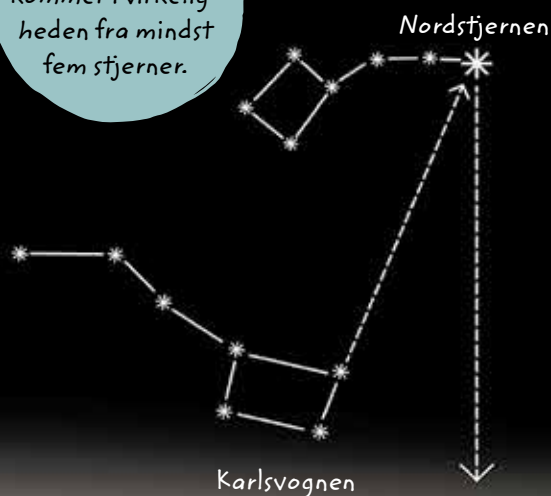
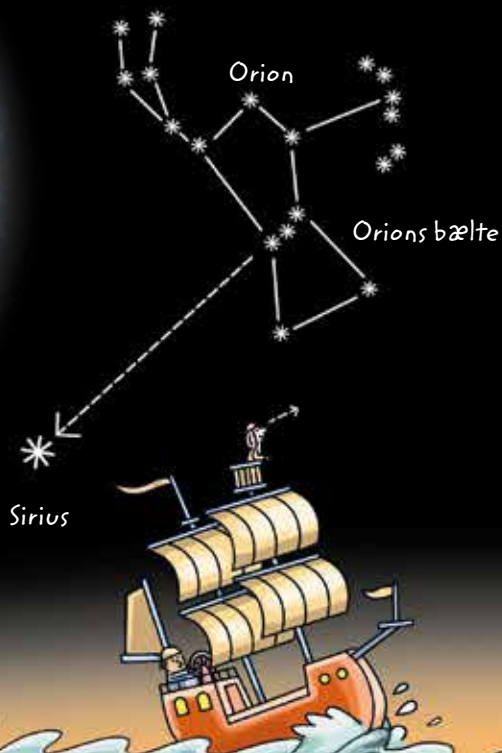
NORDSTJERNEN

Hvis du vil have lidt styr på alle de lysende prikker, er det en god idé at begynde med Nordstjernen. Find først Karlsvognen (en del af stjernebilledet Store Bjørn). Træk en linje gennem de sidste to stjerner i Karlsvognen og følg linjen op til haletippen i stjernebilledet Lille Bjørn. Der er Nordstjernen.

Stjernehimlen roterer cirka en omgang i døgnet, mens Nordstjernen lader til at stå stille, som om alle de andre stjerner drejer omkring den (men i virkeligheden er det jo Jorden, der drejer rundt).

Hvis man trækker en lige linje fra Nordstjernen ned mod horisonten, rammer man Nordpolen. Nordstjernen viser altså, hvor nord er. Det har søfolk gennem tiden brugt til at navigere efter på havene.

Lyset fra Nordstjernen kommer i virkeligheden fra mindst fem stjerner.

ALLE STJERNER ER SOLE, DET VED DU SIKKERT GODT. VORES SOL ER ALTSÅ EN STJERNE. LAD OS KIGGE LIDT NÆRMERE PÅ SOLENE. KOM MED!